

2 • Marts 2002 • 27. årgang

Læs i dette nummer

Fra formanden	side 2
Mit liv med stammen	side 4
Generalforsamling	side 6-13
Ang. Uspiselig reklame	side 14
Alternativ behandling	side 15
Boghandel	side 16
Kan hypnose helbrede stammen?	side 17
Foreningsliv	side 17
Lokalkalender	side 18
Landskalender	side 18
Tilmelding til genralforsamlingen	side 20

Århus lokalafdeling

AKTIV- WEEKEND

Aktivweekend
i Rønbjerg

Side 3

Synlighed

udkommer 6 gange om året,
som medlemsblad for
Foreningen for
Stammere i Danmark.

UDTRYK

ønsker at være
et levende debatorgan og
redigeres ud fra, hvad der
formodes at have
læsernes interesse.

Navngivne indlæg
repræsenterer derfor
forfatterens holdning,
men ikke nødvendigvis
FSD's synspunkter.

REDAKTION:**Ansvarshavende:**

Steen Christensen

Layout:

Susanne Hamilton

INDLÆG**SENDESTIL:**

Steen Christensen
Næsbyhovedvej 3B,
3.sal, lej. 17

5270 Odense N

Telefon 66 18 39 50

Email: udtryk@fsd.dk

Indlæg **skal** være læselige,
og de skal helst være som
diskette, e-mail eller
maskinskrift.

Skrift uden seriffer (fødder)
som Arial eller Courier
er bedst, så kan vi
scanne teksten ind.

På diskette eller e-mail er det
bedst med MS Word eller
Rich (.rtf)- formaterne.

TRYK:

PE Offset, Varde

ISSN: 1399-137X

FORSIDEFOTO:

Aktivweekend i Rønbjerg.

**DEADLINE FOR
NÆSTE NUMMER:**

Fredag 10. maj 2002

Vi, der stammer, skal være synlige. Det skal være synligt for andre, hvordan det er at stamme. Stammen i sig selv skal også være synlig. Der er endda en hel behandlingsfilosofi, der direkte indebærer synlighed i sit navn, ikke-undgåelse. Dog arbejder alle behandlingsmetoder med synlighed i en eller anden form, uden nødvendigvis at have det som en del af behandlingens navn. Synlighed er midlet; målet er at kunne leve en tilværelse, hvor stammen ikke udgør nogen væsentlig hindring i vor livsudfoldelse.

Synlighed gennemsyrrer FSD's formål. Stammeproblemer kan blive synlige på mange måder. Det ligger lige for at sælge pjecer, foldere og andet informationsmateriale. Et andet eksempel er ambassadørerne, der holder foredrag om stammen og om foreningen. Et tredje eksempel er repræsentanterne i forskellige råd, nævn og andre fora uden for FSD. Disse repræsentanter er med til at synliggøre, at stammen er et problem for mange, at stammen kræver en særlig opmærksomhed, forståelse og indsats. Det er svært for mange, der ikke stammer, at sætte sig ind i, hvordan det er at stamme.

Mange mennesker har kun forældet viden om stammen, eller har en "viden", der er baseret på fordomme og myter. Det er f.eks. uhyre almindeligt, at folk mener, at man stammer, fordi man er nervøs, eller fordi man er blevet kildet eller ikke er så intelligent. Det kunne man for nylig se i et "morsomt" reklameindslag, hvor den stammende fremstod som nervøs, ikke ret klog og lidt latterlig.

Hvor udbredt sådanne myter er, også blandt fagfolk, opdagede jeg, da jeg for nylig talte med en studerende, der ville lave en opgave om stammen. Vi talte frem og tilbage i nogen tid, og den studerende fandt efterhånden ud af, hvad hun mere præcist ville skrive om. Til sidst i samtalen kom vi tilfældigvis ind på årsager til, at folk stammer. Da viste det sig, at den studerende uden videre gik ud fra, at man stammer, fordi man er nervøs. Det var hun så overbevist om, at hun end ikke havde tænkt på, at det kunne være nødvendigt at tale om det.

I dette nummer af UDTRYK bringer vi årsberetningen for 2001. Mange af punkterne i årsberetningen omhandler formidling eller – udtrykt på en anden måde – synlighed og synliggørelse. Når FSD er repræsenteret i et udvalg om specialundervisning, er det et udtryk for synliggørelse af stammen. Når FSD og Dansk Videnscenter for Stammen samarbejder om projektet "Synlighed og holdning – kommunikationsstrategi om stammen", så er det synliggørelse af stammen.

Det er også synliggørelse af stammen, når FSD f.eks. er repræsenteret i DSI (De Samvirkende Invalideorganisationer) og har repræsentanter i DSIs afdelinger, når FSD er repræsenteret i bestyrelserne i taleinstitutterne og i handicaprådene i kommunerne. Dette arbejde er meget vigtigt, og repræsentanterne har krav på al mulig støtte og opbakning fra FSD.

Hermann Christmann

Hvem er FSD?

FSD er en landsforening oprettet i 1971 og har, foruden stammende, også medlemmer blandt forældre, fagfolk og andre interesserede.

FSD har følgende formål:

- at udbrede kendskabet til stammen og stammernes vilkår,
- at udøve en oplysende og rådgivende virksomhed med hensyn til stammens årsager, forebyggelse og behandling,
- at støtte forskning med hensyn til stammen og stammebehandling,
- at bidrage til sikring af behandlings og undervisningsmulighederne,
- at varetage stammernes interesser på enhver måde.

Lokalafdeling Århus

AKTIV-WEEKEND

I RØNBJERG FERIECENTER 1.-3. marts 2002

Torsdag:

Da vi ankom spiste vi gratis pizza, gratis cola og vin og så gik vi i svømmehallen; så gik vi til køjs.

Fredag:

Vi spiste morgenmad og så gik vi i svømmehallen, det var kanon sjovt. Så gik vi til havnen og i legeland, det var sjovt, men vi slog hovederne hele tiden.

(Nu gik lyset ud, så vi måtte stoppe skrivningen. - Nu er vi klar igen...).

Sen aften spillede vi Uno og fik chips, franskbrød med pålægschokolade og varm kakao.

Lørdag:

Vi spiste morgenmad. Bagefter gik nogle af os i hallen og spillede bordtennis, badminton og squash. Vi prøvede også motionsmaskinerne.

Så gik vi videre til badeland. Der er 2 forskellige rutsjebaner, et sted er der strøm i vandet, så man bliver ført på en rundtur under nogle broer og forbi en "grotte", der er 2 boblebade og et bassin, hvor man kan spille bold samtidig med at der er bølger.

Vi spiste frokost i hvert sit hus; vi drenge fik lov til selv at gå i Mombassa, som legelandet hedder; det endte dog med at vi lokkede Vagn til at køre os derhen. Vi så Rasmus Klump film og legede i klatretårnet – vi legede fangeleg/tik alle sammen; der blev også kørt på 3-hjulede cykler og mooncar. I Mombassa bor der en papegøje, den har

sit eget hus, men på et tidspunkt hoppede den ned på jorden og op på nogle "ripper" og over på en dames arm; hun bar den tilbage på plads. Papegøjen snakkede og skreg meget, så man fik ondt i ørerne. De der havde lyst kunne blive malet i ansigtet; vi købte is i en automat.

Så gik vi alle i badeland endnu engang. Efter aftensmaden mødtes vi ved bowlingbanerne – det blev til en bane for drengene, en for pigerne, en for mødrene og en for fædrene + Maria. Vagn og Erik var gode til at lave "strike",

vi andre måtte nøjes med "spare" og "split" – heldigvis hyggede alle sig.

Derefter var der nogen der gik i seng, nogen der så fjernsyn og de voksne mødtes i et af huse- ne, hvor de småsnakkede over en øl/vin/the/kaffe og lidt sødt!

Søndag:

Søndag formiddag blev der pakket sammen, mens nogle badede. Over middag gik turen til Stald Rønbjerg, hvor børnene fik en ridetur på 35 minutter ude i terrænet.

Kærlig hilsen

Christian, Anders, Tobias, Stig (skribenter) (de klogeste)

Christine, Cecilie, Tina, Miriam (de sødeste)

Gerda, Malene, Lone, Maria (de smukkeste)

Vagn, Erik, Polle (de sejeste)

PS. Alt i alt en aktiv og dejlig weekend, hvor børnene legede i harmoni med hinanden, og de voksne fik udvekslet synspunkter og planlagt resten af årets arrangementer. Dog kan man sige, at det kræver sin mand/kvinde at følge med i børnenes tempo – allerede nu mærkes de ømme muskler. ■

Mit liv med stammen

Af Salih Coskun

Jeg er en ung mand på 20 år der ligesom mange andre har stammet hele mit liv. Det er mit mål, med denne artikel, at uddele en del erfaringer jeg har haft med stammen. Det kan jo sagtens være, at der er mange teenagere der lige nu er i de samme situationer jeg selv har været i. Så er det jo altid godt at høre andres erfaringer.

Min tid i folkeskolen

Jeg har lige siden at det blev konstateret at jeg stammede gået til talepædagog. Jeg startede med at gå til talepædagog da jeg gik i 3. eller 4. klasse. Jeg gik til talepædagog på grund af at man så min stammen som et problem, og at det var den bedste løsning på mit "problem". Jeg forsatte med at gå til talepædagog i

et par år. Min situation i klassen var rimelig god. Jeg blev ikke drillet og der var ikke nogen der kom med dårlige kommentarer om min stammen. Sådan fortsatte det lige indtil jeg begyndte på HHX. Jeg havde dog skiftet skole i 6. klasse, men jeg oplevede ikke dårlige ting vedrørende min stammen. Men det var måske fordi at jeg skjulte min stammen. Jeg skjulte ikke min stammen overfor mine klassekammerater, men overfor andre elever.

Efter 9. klasse begyndte jeg i 10. klasse. Det var en god klasse jeg kom i og alle accepterede mig som den jeg var. Men jeg følte mig meget ensom. Det skyldes, at jeg ikke rigtigt havde nogen at gå rundt sammen med og det endte med at jeg gik alene rundt i frikvartererne. Karaktermæssigt gik det godt, men jeg fik stadigvæk lave mundtlige karakterer. Men der var en undtagelse. Det var i mundtligt engelsk hvor jeg havde fået 9 selvom jeg ikke sagde særligt meget. Læreren var overbevist om at jeg kunne mere end hvad jeg viste i timerne. Jeg gik også til talepædagog i 10. klasse og han var blandt andet med til at sørge for, at jeg fik ekstra tid ved de mundtlige prøver.

Afgangsprøven var gået forrygende og jeg havde dermed sikret mig adgang til HHX.

Problemer i HHX

Efter sommerferien begyndte jeg på HHX. Det var en helt ny skole. Det hele var nyt for mig. Nye lærere, nye klassekammerater og et helt nyt miljø. Det lignede ikke de to forrige gange jeg skiftede skole. Det var noget helt andet. Det kan simpelthen ikke beskrives med ord. Men jeg var helt sikkert rystet.

Efter opdelingen af klasserne gik hver klasse hen til deres nye klasseværelse. Derefter havde man en kort præsentation af hinanden. Jeg skulle også præsentere mig selv. Jeg kom naturligvis til at stamme. Det kunne ikke undgås. Folk kiggede derefter meget mærkeligt på mig. Det virkede som om at de ikke havde mødt/set en stammer før. Der var et kort øjeblik hvor der var helt stille i klassen. Det var læreren der brød stilheden og forsatte med at følge det program hun skulle følge den dag.

Hele det år gik med, at folk undgik at komme i kontakt med mig. For de blev nervøse når de skulle sige noget til mig og det smittede også af på mig. Det var ikke trygge omgivelser jeg befandt mig i og jeg følte mig meget utryg. Det medførte, at der ikke var nogen der ville tale med mig. Folk troede, at det nok var bedst for mig at jeg ikke sagde noget. Jeg isolerede mig dermed fra alle de andre og gik alene rundt i frikvartererne. Jeg deltog ikke i gruppearbejde, men valgte i stedet at lave en opgave alene da der heller ikke var nogen der ville være sammen med mig. Jeg deltog kun i gruppearbejde hvis det var læreren der dannede grupperne. De andre var ikke så glade for at være sammen med mig da de følte sig pinligt berørte når de så mig stamme og nærmest lide foran dem. De ville helst undgå at se mig stamme. Folk troede endda at jeg var uklog fordi jeg stammede.

Kontakt med taleinstituttet

Efter et stykke tid kontaktede min tysklærer mig. Han ønskede, at jeg gik til taleundervisning. Han mente, at det ville hjælpe mig da han også tidligere havde haft elever der stammede. Han havde også anbefalet dem at gå til taleundervisning og det havde hjulpet dem rimeligt meget. Så han sagde, at han ville få studievejlederen til at kontakte taleinstituttet så jeg kunne få noget hjælp. Jeg blev kontaktet af studievejlederen kort tid efter og han sagde, at han havde lavet en aftale med en talepædagog på taleinstituttet. Jeg tog til taleinstituttet og deltog i undervisningen. Derefter var jeg til endnu et møde med talepædagogen. Jeg begyndte kort efter i en stammegruppe for voksne hvor der også var andre der stammede. Det var virkelig godt at se, at man ikke var den eneste stammer i verden for det kan man godt føle engang i mellem når man lige havde været i gennem en dårlig oplevelse med stammen. Undervisningen hjalp virkelig meget. Jeg var i trygge omgivelser hvor man kunne stamme så meget man havde lyst til og ingen kom med dårlige kommentarer om min stammen. Alt i alt havde man det

Tanker om Ivan Køhler

Af Jørgen Olsen

● En af de mest respekterede personligheder inden for tale- og stammeområdet talepædagog Ivan Køhler er pludselig død 67 år gammel.

Ivan Køhler var i en lang årrække ansat på Fyns Amts Tale-Høreinstitut og gav sine elever et grundigt fundament for deres taleudvikling. Desuden gav han dem livsmod og livsvilje også indefor andre områder.

Gennem Ivan Køhlers knastørre lune og stille beskedenhed oplevede vi en af landets mest velfunderede kapaciteter indenfor audiologopædi.